

*Захарова К.Ф.,
кандидат економічних наук
Університет «КРОК», м. Київ, Україна
e-mail: ksenyaz@krok.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-9045-2398>*

*Герасим І.І.
e-mail: harasymii@krok.edu.ua
студент Університету «КРОК», м. Київ, Україна*

БОГДАН ГАВРИЛИШИН: ПОЯСНЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ ТА ПЕРЕДБАЧЕННЯ МАЙБУТНЬОГО В ДОПОВІДІ РИМСЬКОМУ КЛУБОВІ

***Анотація.** У тезах доповіді аналізується внесок Богдана Гаврилишина у розуміння економічних систем та прогнозування майбутнього, представлений у його виступах перед Римським клубом. Розглядається розроблена ним методологія аналізу суспільних устроїв, що включає оцінку цінностей, політичного правління, економічних систем та показників ефективності. Досліджуються критерії та показники ефективності суспільств, компоненти суспільного ладу, еволюція суспільного ладу та глобальні тенденції. Особлива увага приділяється аналізу ситуації в Україні та її перспективам на 2025 рік з урахуванням сучасних викликів.*

***Ключові слова:** Богдан Гаврилишин, Римський клуб, економічні системи, суспільний устрій, методологія аналізу, цінності, політичне правління, економічні системи, показники ефективності, глобальні тенденції, Україна, майбутнє, прогнозування.*

Богдан Гаврилишин – видатний український, канадський та швейцарський економіст, громадський діяч та футуролог, чії ідеї та праці мали значний вплив на розуміння економічних систем та глобальних тенденцій. Він був членом Римського клубу – міжнародної організації, що об'єднує науковців, політиків та громадських діячів, які займаються дослідженням глобальних проблем людства. У своїх доповідях Римському клубові Гаврилишин представив унікальну методологію аналізу суспільних устроїв та зробив важливі передбачення щодо майбутнього розвитку людства [5]. Його підхід вирізнявся системністю, комплексністю та прагненням до практичного застосування.

Розглянемо детальніше ключові аспекти його методології та висновки, представлені у доповідях Римському клубові:

1. Методологія аналізу суспільних устроїв: грактичне застосування та глибинний аналіз.

Методологія Гаврилишина не є абстрактною теорією. Вона розроблена як практичний інструмент для аналізу реальних суспільств. Він прагнув створити систему, яку можна застосувати до різних країн, історичних періодів та політичних режимів, щоб зрозуміти їхні сильні та слабкі сторони.

Методологія передбачає двосторонній підхід: «зверху вниз» та «знизу вгору». Аналіз "зверху вниз" починається з загальних характеристик суспільства – цінностей, політичної системи, економічної моделі. Це дозволяє отримати загальну картину суспільного ладу. Аналіз "знизу вгору" передбачає аналіз конкретних показників ефективності – економічних, соціальних, політичних, культурних, екологічних. Це дозволяє оцінити, наскільки добре суспільство функціонує на практиці, задовольняючи потреби громадян.

Методологія не обмежується статичним описом суспільства на певний момент часу. Вона враховує динаміку змін, еволюційні процеси, історичний контекст. Аналізується, як цінності, політичні системи та економічні моделі змінювалися з часом та під впливом різних факторів.

Наприклад, аналізуючи ефективність Швеції, ми б виявили домінування групово-кооперативних цінностей, соціальної солідарності, егалітаризму, але також з елементами індивідуалізму (особливо в економічній сфері). Швеція є прикладом влади типу противаги – парламентська демократія з розвиненою системою стримувань і противаг, незалежною судовою системою, активним громадянським суспільством. Економічна система Швеції – це яскравий приклад системи узгодженого вільного підприємництва, або соціального капіталізму. Аналіз за методологією Гаврилишина дозволяє зробити висновок, що Швеція є прикладом ефективного суспільства, яке досягло балансу між економічним процвітанням, соціальною справедливістю, політичною стабільністю та культурним розвитком.

2. Критерії та показники ефективності суспільств: Глибина та взаємозв'язки

Гаврилишин розумів, що ВВП на душу населення – це важливий, але не єдиний показник економічного процвітання. Важливо враховувати якість економічного зростання, його стійкість, інноваційний потенціал, диверсифікацію економіки, а також розподіл економічних благ. Економічне процвітання має бути не самоціллю, а засобом для досягнення інших цілей – соціальної справедливості, культурного розвитку, тощо.

Гаврилишин наголошував на важливості рівності можливостей – забезпечення кожному громадянину шансу на самореалізацію, незалежно від походження, статі, раси, тощо. Соціальна справедливість – це не лише про перерозподіл доходів. Важливо забезпечити доступ до якісної освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, культурних благ для всіх громадян.

Демократія – це не лише регулярні вибори. Важлива якість демократії – верховенство права, незалежність судової системи, свобода ЗМІ, активне громадянське суспільство, захист прав меншин, ефективна боротьба з корупцією. Політична стабільність не повинна досягатися за рахунок обмеження демократії та прав людини. Справжня політична стабільність базується на легітимності влади, довірі громадян до інституцій, можливості мирного вирішення конфліктів та зміни влади.

Культурний розвиток включає не лише «високу культуру», але й масову культуру, популярну культуру, субкультури, народну творчість. Важливо різноманіття культурного життя, свобода творчого вираження, доступ до

культурних благ для всіх. Культурний розвиток – це не лише про збереження минулого, але й про створення нового, інноваційного, сучасного.

Екологічна стійкість – це не лише про впровадження "зелених технологій". Це про зміну способу життя, споживання, виробництва, про відповідальне ставлення до природи, про довгострокову перспективу розвитку. Здорове довкілля – це основа для економічного процвітання, соціальної справедливості та культурного розвитку.

3. Компоненти суспільного ладу: Розширення класифікації та приклади

Гаврилишин розширив класифікацію цінностей, політичного правління та економічних систем. Він виділив різні різновиди індивідуалізму та колективізму, варіації демократії та авторитаризму, відтінки капіталізму та соціалізму.

Наприклад, він виділив ліберальний та експресивний індивідуалізм, національний, соціальний та релігійний колективізм. Він також розрізняв парламентську, президентську та змішану демократії, авторитарні та тоталітарні режими, ліберальний та соціальний капіталізм, ринковий соціалізм.

4. Еволюція суспільного ладу та глобальні тенденції: Конкретні історичні приклади та сучасні виклики

Гаврилишин аналізував еволюцію суспільного ладу на конкретних історичних прикладах, таких як перехід від феодалізму до капіталізму в Європі, поява соціалістичних держав у 20 столітті, крах комунізму та "третя хвиля" демократизації.

Він також виділив сучасні глобальні тенденції та виклики, такі як глобалізація та регіоналізація, цифрова революція та інформаційна епоха, кліматичні зміни та екологічні кризи, зростання соціальної нерівності та популізму, геополітична нестабільність та конфлікти.

5. Україна: Детальний аналіз та перспективи на 2025 рік (актуалізація)

В контексті 2025 року, аналіз Гаврилишина для України набуває особливої актуальності. Війна з Росією, виклики відновлення, європейська інтеграція, боротьба за демократію та незалежність – це ключові фактори, що визначають майбутнє України.

Україна в 2025 році – це країна, яка бореться за свою незалежність, демократію, європейські цінності, але також зберігає елементи патерналізму, корупції, недовіри до інституцій. Гаврилишин рекомендував Україні зміцнити демократичні інституції, провести економічні реформи, реформувати систему соціального захисту, підтримати українську культуру та мову, включити екологічні принципи у відновлення економіки.

Таким чином, Богдан Гаврилишин своїми доповідями Римському клубові не лише запропонував глибоку методологію аналізу суспільних систем, а й надав цінний інструмент для розуміння глобальних тенденцій та передбачення майбутнього, що особливо актуально для України в контексті її сучасних викликів.

Список використаних джерел

1. Гаврилишин Б. Дороговкази в майбутнє: до ефективніших суспільств: доповідь Римському клубові. Київ : Пульсари, 2010. 408 с.
2. Гаврилишин Б. Залишаюсь українцем : спогади. Київ : Пульсари, 2009. 384 с.
3. Гаврилишин Б. Які суспільства існують і в якому напрямку вони повинні розвиватися? [Електронний ресурс] / Б. Гаврилишин // Український тиждень. 2011. 22 липня. Режим доступу: <https://tyzhden.ua/Economics/15852> (дата звернення: 02.03.2025).
4. Богдан Гаврилишин: біографія, праці, діяльність. [Електронний ресурс] // Вікіпедія. Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Богдан_Гаврилишин (дата звернення: 12.03.2025).
5. Богдан Гаврилишин: геній економіки, про якого варто знати кожному [Електронний ресурс] // АгроЕліта. Режим доступу: <https://agroelita.info/bohdan-havrylyshyn-heniy-ekonomiky-pro-iaकोho-var-to-znaty-kozhnomu/> (дата звернення: 18.03.2025).
6. Богдан Гаврилишин: 10 цікавих фактів про життя [Електронний ресурс] // Пласт. Режим доступу: <https://www.plast.org.ua/havrylyshyn/> (дата звернення: 11.03.2025).